

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Warszawa, 22 lutego 2023 r.

BADK.DPK.133.7.2023

P10-04/23	Data wpływu petycji 10 stycznia 2023 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 21 lutego 2023 r.

**OCHRONA NAJWAŻNIEJSZYCH INTERESÓW PAŃSTWA
ORAZ BEZPIECZEŃSTWO OBYWATELI POLSKI**

TEMAT

UCHWALENIE PROJEKTU USTAWY

WNOSZĄCY PETYCJE: petycja zbiorowa

Komitet Społeczny „Polski Ład”.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjęcie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej ustawy o ochronie najważniejszych interesów państwa oraz bezpieczeństwa obywateli Polski. Projekt ustawy został załączony do petycji. Propozycja wskazuje grupę stanowisk, które wiążą się z udziałem, pośrednim lub bezpośrednim, w wykonywaniu władzy publicznej oraz ze sprawowaniem funkcji, które mają na celu ochronę interesów ogólnych państwa lub innych organizacji publicznych. Projekt zakłada, że kluczowe stanowiska w państwie będą mogły obejmować osoby posiadające obywatelstwo polskie, nabyte na mocy „prawa krwi”.

UZASADNIENIE WNOSZĄCYCH PETYCJE:

Autorzy wskazują, że przeprowadzona analiza obowiązujących źródeł prawa ujawnia niedoskonałości w wielu dziedzinach objętych legislacją. Zdaniem autorów petycji, w większości obowiązujących źródeł prawa, poza nielicznymi wyjątkami, zawarte sformułowania odnośnie do obowiązku posiadania obywatelstwa polskiego przyjmują formę: „funkcje X może pełnić osoba posiadająca obywatelstwo polskie”. Taki techniczny zapis, zdaniem autorów petycji, nie jest wystarczający, gdyż nie daje gwarancji, że istotne dla bezpieczeństwa kraju i obywateli stanowiska będą wolne od osób zobowiązanych do zachowania wobec innych państw i organizacji lojalności wynikającej na przykład z tytułu posiadania innego obywatelstwa.

W ocenie wnoszących petycję, zdolnym do najwyższych poświęceń dla dobra Polski i polskiego narodu jest jedynie ten, kto urodził się Polakiem, ten komu kultura, historia i wszystko co wiąże się z polskością, były przekazywane od najmłodszych lat, który w tej kulturze wyrósł i uważa ją za integralną część własnej tożsamości.

STAN PRAWNY:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. nr 78, poz. 483 ze zm.) w **art. 127 ust. 3** stanowi, że na Prezydenta Rzeczypospolitej może być wybrany obywatel polski, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 35 lat i korzysta z pełni praw wyborczych do Sejmu. Kandydata zgłasza co najmniej 100 000 obywateli mających prawo wybierania do Sejmu.

Zgodnie z **art. 99 Konstytucji RP** - wybrany do Sejmu może być obywatel polski mający prawo wybierania, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 21 lat (ust. 1). Wybrany do Senatu może być obywatel polski mający prawo wybierania, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 30 lat (ust. 2).

Zgodnie z **art. 154 Konstytucji RP** - Prezydent Rzeczypospolitej desygnuje Prezesa Rady Ministrów, który proponuje skład Rady Ministrów. Prezydent Rzeczypospolitej powołuje Prezesa Rady Ministrów wraz z pozostałymi członkami Rady Ministrów w ciągu 14 dni od dnia pierwszego posiedzenia Sejmu lub przyjęcia dymisji poprzedniej Rady Ministrów i odbiera przysięgę od członków nowo powołanej Rady Ministrów.

Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2022 r. poz. 1277, wraz ze zm.) w **art. 11 § 1** stanowi, że Prawo wybieralności (bierne prawo wyborcze) ma:

1) w wyborach do Sejmu - obywatel polski mający prawo wybierania w tych wyborach, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 21 lat;

2) w wyborach do Senatu - obywatel polski mający prawo wybierania w tych wyborach, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 30 lat;

3) w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej - obywatel polski, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 35 lat i korzysta z pełni praw wyborczych do Sejmu;

4) w wyborach do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej - osoba mająca prawo wybierania w tych wyborach, która najpóźniej w dniu głosowania kończy 21 lat, i od co najmniej 5 lat stale zamieszkuje w Rzeczypospolitej Polskiej lub na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej;

5) w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego - osoba mająca prawo wybierania tych organów;

6) w wyborach wójta - obywatel polski mający prawo wybierania w tych wyborach, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 25 lat, z tym że kandydat nie musi stale zamieszkiwać na obszarze gminy, w której kandyduje.

Zgodnie z art. 11 § 2 ustawy - nie ma prawa wybieralności w wyborach osoba:

1) skazana prawomocnym wyrokiem na karę pozbawienia wolności za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe, z tym że w przypadku wyborów, o których mowa w § 1 pkt 6, skazana prawomocnym wyrokiem sądu za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe;

2) wobec której wydano prawomocne orzeczenie sądu stwierdzające utratę prawa wybieralności, o którym mowa w art. 21a ust. 2a ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 1633).

Prawa wybieralności nie ma obywatel Unii Europejskiej niebędący obywatelem polskim, pozbawiony prawa wybieralności w państwie członkowskim Unii Europejskiej,

którego jest obywatelem (§ 3). Zgodnie z § 4 nie ma prawa wybieralności w wyborach wójta w danej gminie osoba, która została uprzednio dwukrotnie wybrana na wójta w tej gminie w wyborach wójta zarządzonych na podstawie art. 474 § 1.

DZIAŁANIA POWIĄZANE:

Prawo wybieralności (bierne prawo wyborcze) w zakresie dotyczącym wyborów do Sejmu, Senatu, wyborów Prezydenta RP oraz wyborów do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego ma również podstawy konstytucyjne. Konstytucyjną podstawę prawa wybierania i wybieralności do Sejmu, Senatu i praw wyborczych w wyborach Prezydenta RP stanowi art. 4 Konstytucji RP, określający zasadę ludowładztwa.

Czynne i bierne prawo wyborcze w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego ma natomiast umocowanie w art. 16 ust. 1 Konstytucji RP, określającym istotę wspólnoty samorządowej (P. Tuleja, Konstytucyjne podstawy biernego prawa wyborczego do organów samorządu terytorialnego [w:] *Amicus hominis et defensor iustitiae. Księga Jubileuszowa w 70. rocznicę urodzin Sędziego Ferdynanda Rymarza*, red. D. Dudek, M. Gapski, W. Łączkowski, Lublin 2010, s. 390; wyroki TK: z 10.11.1998 r., K 39/97, OTK 1998/6, poz. 99; z 13.03.2007 r., K 8/07, OTK-A 2007/3, poz. 26; z 24.11.2008 r., K 66/07, OTK-A 2008/9, poz. 158).

Konstytucja reguluje także treść biernego prawa wyborczego (zdolność do tego, aby być wybranym) w wyborach do Sejmu, Senatu i w wyborach Prezydenta RP. Według Konstytucji RP wybrany do Sejmu może być obywatel polski mający prawo wybierania, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 21 lat (art. 99 ust. 1). Wybrany do Senatu może być obywatel polski mający prawo wybierania, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 30 lat (art. 99 ust. 2). Wybraną do Sejmu lub do Senatu nie może być osoba skazana prawomocnym wyrokiem na karę pozbawienia wolności za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego (art. 99 ust. 3).

Na Prezydenta RP może być natomiast wybrany obywatel polski, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 35 lat i korzysta z pełni praw wyborczych do Sejmu (art. 127 ust. 3 Konstytucji RP). Ze względu na uwarunkowanie w art. 99 ust. 1 i 2 i pośrednio w art. 127 ust. 3 Konstytucji RP prawa wybieralności posiadaniem prawa wybierania, do konstytucyjnych podstaw określających treść biernego prawa wyborczego w wyborach do Sejmu, Senatu i w wyborach Prezydenta RP należałoby również zaliczyć art. 62 ust. 1 i 2 Konstytucji RP, dotyczący czynnego prawa wyborczego. Jednakże jedynie pośrednio

i w tym tylko zakresie art. 62 stanowi gwarancję biernego prawa wyborczego (wyrok TK z 24.11.2008 r., K 66/07, OTK-A 2008/9, poz. 158)¹.

INFORMACJE DODATKOWE:

W myśl art. 34 ust. 1 Konstytucji obywatelstwo nabywa się przez urodzenie z rodziców będących obywatelami polskimi (zasada prawa krwi, *ius sanguinis*). Zdanie drugie art. 34 ust. 1 przewiduje inne przypadki nabycia obywatelstwa, które określa ustawa. Przepis ten nie zawiera jednak żadnych materialnych wskazań, którymi powinien się kierować ustawodawca. Nabycie obywatelstwa, o którym mowa w art. 34 ust. 1, stanowi odmienny sposób uzyskania statusu obywatela od nadania obywatelstwa przez Prezydenta na podstawie art. 137 Konstytucji. W pierwszym przypadku ustawa powinna w sposób jednoznaczny określić kryteria i procedurę nabywania obywatelstwa. W drugim przypadku mamy do czynienia z nadzwyczajnym sposobem uzyskania statusu obywatela, w oparciu o dyskrecyjną decyzję Prezydenta. Ustawa nie może ograniczyć dyskrecyjności Prezydenta. Nadając obywatelstwo, powinien się on kierować zasadami wskazanymi w art. 126 Konstytucji.

Każdy ze sposobów uzyskania obywatelstwa, nabycie na mocy ustawy oraz nadanie przez Prezydenta, wywołuje takie same skutki prawne. W oparciu o art. 34 ust. 1 zdanie drugie Konstytucji polski ustawodawca przyjął, że nabycie obywatelstwa następuje w decyzji wojewody, wydanej na wniosek cudzoziemca, w przypadkach enumeratywnie wskazanych w ustawie (obszerna charakterystyka nabycia obywatelstwa oraz jego relacja do nadania obywatelstwa przez Prezydenta, por. TK – Kp 5/09)².

B. Banaszak podkreśla, iż „można zdefiniować obywatelstwo jako stosunek prawny łączący jednostkę z państwem, z którego to stosunku wynikają skutki prawne, określone w prawie wewnętrznym danego państwa oraz w prawie międzynarodowym, a także prawa i obowiązki wspólne wszystkim osobom mającym to obywatelstwo, chyba że pewnym ich grupom zapewniono specjalny status” – B. Banaszak, *Prawo konstytucyjne*, Warszawa 2012, s. 348 i n. Zob. wyrok WSA w Warszawie z 25.01.2017 r., II SAB/Wa 330/16, LEX nr 2305740: „Niewątpliwie zasadne jest stanowisko organu, że «narodowość» nie jest pojęciem tożsamym z pojęciem „obywatelstwo». Jak stanowi art. 2 pkt 6 ustawy z dnia 4 marca 2010 r. o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2011 r. (Dz. U. Nr 47, poz. 277) przez narodowość (przynależność narodową lub etniczną) rozumie się deklaratywną, opartą na subiektywnym odczuciu, indywidualną cechę każdego człowieka,

¹ Czaplicki Kazimierz W. i in., *Kodeks wyborczy. Komentarz*, wyd. II, WKP 2018.

² Tuleja Piotr (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, wyd. II, LEX/el. 2021.

wyrażającą jego związek emocjonalny, kulturowy lub związany z pochodzeniem rodziców, określonym narodem lub wspólnotą etniczną. Informacja o narodowości ma zatem charakter prywatny i subiektywny, należy do «sfery prywatności», a nadto w żaden sposób nie odnosi się do zakresu zadań publicznych Prezydenta (...), ani wspólnoty publicznoprawnej. Nie posiada więc waloru informacji publicznej (...) obowiązujące przepisy prawa nie przewidują wymogu dotyczącego narodowości, jaką powinna mieć osoba pełniąca funkcję Prezydenta (...). Wymogiem ustawowym jest jedynie posiadanie obywatelstwa polskiego”.³

OPRACOWAŁA

Joanna Maria Leśniarek

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz

³ Augustyniak Monika, Bielecki Leszek, Ruczkowski Piotr, Wybory samorządowe. Komentarz, WKP 2018.